

Turinys

Įvadinis žodis	3
Svarbiausi įvykiai	5
Naujienos Europos Sąjungoje	5
Naujienos Lietuvoje	11
Tvariųjų finansų forumas	13
Žaliųjų finansų instituto paskelbtų naujienų santrauka	16
Paskelbtos konsultacijos ir artimiausi renginiai	18

Įvadinis žodis

2024 m. liepos 1 d. Lietuvoje įsigaliojo Bendrovių tvarumo atskaitomybės direktyvos 2022/2464 (angl. CSRD) nuostatas perkeliantys teisės aktai. Direktyvos nuostatus perkeliančių teisės aktų pakeitimų paketą sudaro šešiolikos įstatymų keitimai, tarp jų – naujos redakcijos Įmonių ir įmonių grupių atskaitomybės įstatymo (ĮĮGAĮ) projektas, Finansinių ataskaitų audito įstatymo (FAAĮ) projektas.

Įgyvendinant Tvarumo direktyvos nuostatas, jau už 2024 m. tvarumo ataskaitas turės rengti didelės listinguojamos bendrovės, bankai ir draudimo įmonės. Už 2025 m. prasidedančius finansinius metus, tvarumo ataskaitas turės pradėti rengti kitos didelės įmonės – akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, valstybės ir savivaldybės įmonės.

Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2022 m. Lietuvoje veikė vos 0,1 proc. didelių įmonių, kurios sukūrė 36 proc. pridėtinės vertės. 99,9 proc. įmonių: labai mažos, mažos ir vidutinės, kuria liūto dalį pridėtinės vertės mūsų ekonomikoje. Šios įmonės susijusios vienos su kitomis (tame tarpe ir didelėmis įmonėmis) per partnerystes, tiekimo grandines.

Reikalavimas didelėms įmonėms teikti tvarumo informaciją apie savo veiklą, pirmame etape apima ir vertės grandinės įvertinimą – t. y. dar prieš rengiant savo tvarumo ataskaitą, įmonė turi identifikuoti, kokioje aplinkoje veikia ir visas sąsajas su suinteresuotosiomis šalimis: partneriais, tiekėjais, klientais, vartotojais, investuotojais ir kt.

Vis daugiau didelių įmonių, atlikdamos šį vertinimą prašo arba ruošiasi prašyti duomenų iš mažesnių įmonių, su kuriomis dirba, kad galėtų pamatuoti savo veiklos poveikį, o vėliau ir numatyti tvarumo tikslus. Esamai situacijai pamatuoti reikia duomenų, kurie gali būti surenkami atskirai iš kiekvieno tiekėjo, kuriant duomenų surinkimo sistemas, klausimynus ar iš kitų įmonių parengtų tvarumo ataskaitų. Gegužės mėn. Microsoft paskelbė savo tvarumo ataskaitą nurodė, kad norėdami mažinti 3 lygio šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, nuo 2030 m. reikalaus tiekėjus naudoti tik žalią energiją.

Be didesnių įmonių, kurios gali prašyti tvarumo informacijos, nepamirškime ir kredito įstaigų. Bankams taip pat nustatyti informacijos apie tvarumo atskleidimo reikalavimai: netgi anksčiau nei įsigaliojo Bendrovių tvarumo atskaitomybės direktyva, didelėms finansų įmonėms pradėtas taikyti reikalavimas vertinti ir atskleisti finansuoto portfelio žalumą (angl. Green Asset Ratio).

Tam, kad tai įvertintų, bankai turi rinkti duomenis apie savo klientus. Lietuvos bankų asociacija yra paskelbusi ESG klausimyną ir Šiltnamio efektą sukeliančių dujų skaičiuoklę. Tai įrankiai, skirti pirmiausia SVV įmonėms, kad jos galėtų įvertinti, kokios informacijos ir duomenų jų prašys kredito įstaigos.

Taigi, kodėl tvarumo ataskaitą gali būti aktualu rengti smulkiai ar vidutinei (SVV) įmonei?

Pirmiausia, parengtą ją galės pateikti partneriams, tiekėjams, bankui, investuotojams ir t.t. Svarbu pažymėti, kad savanoriškoms tvarumo ataskaitos rengti ir SVV įmonėms padėti yra kuriami specialūs Europos tvarumo atskaitomybės standartai (angl. Voluntary reporting standard for SMEs, VSME), kurių pradinė versija jau yra prieinama ir ja verslas gali naudotis. Žaliųjų finansų institutas skatina įmones, kurios savanoriškai norės rengti tvarumo ataskaitą, naudotis šiuo standartu, nes jis padės užtikrinti palyginamumą, o tvarumo ataskaita, parengta pagal šį standartą, bus pakankamai išsami ir apims visas tvarumo sritis.

Antra, paskelbta tvarumo ataskaita leis ne tik pamatyti įmonės poveikį, rizikas ir galimybes, identifikuoti sritis, kur galėtų tobulėti ar kaip sutaupyti, bet ir pasitarnaus kaip komunikacijos, skaidrumo ir konkurencinio pranašumo įrankis.

Be to, Žaliųjų finansų instituto įsteigto Tvariųjų finansų forumo darbo grupėse jau yra diskutuojama dėl pagalbos įmonėms, norinčioms savanoriškai rengti tvarumo ataskaitas, todėl kviečiame į diskusijas jungtis ir SVV bei dalintis kylančiais iššūkiais, patirtimi.

Apibendrinant, norėdamos prisitaikyti, išlaikyti konkurencinį pranašumą ir ateityje veikti tvaresnėje aplinkoje, kaip ir bet kurios kitos įmonės, kurioms tvarumo klausimus reikia/reikės privalomai įtraukti į savo veiklą ir rengti tvarumo ataskaitas, smulkios ir vidutinės įmonės turėtų pradėti domėtis tvarumo tema, kelti klausimus kasdienėje veikloje, o vienas iš to būdų – tvarumo ataskaitos pasirengimas.

Žaliųjų finansų instituto vadovas
Audrius Šilgalis

Svarbiausi įvykiai

Naujienos Europos Sąjungoje

Europos pastatų energetinis naudingumas

Europos Parlamentas ir Taryba patvirtino peržiūrėtą [Europos pastatų energetinio naudingumo direktyvą](#). Pokyčiais siekiama palaipsniui mažinti pastatų sektoriuje išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį ir energijos vartojimą, kad ilgainiui (iki 2050 m.) šio sektoriaus poveikis klimatui taptų neutralus. To bus siekiama renovuojant mažiausio energinio naudingumo pastatus ir įvedant griežtesnius reikalavimus statant naujus:

- nuo 2028 m. visi nauji valdžios institucijų pastatai, o nuo 2030 m. visi nauji pastatai turės būti netaisūs (t. y., neišskirs jokio anglies dioksido iš iškastinio kuro);
- visi nauji pastatai turės turėti energinio naudingumo sertifikatus, kuriuose bus nurodyta informacija apie pastato gyvavimo ciklo (pradedant projektavimu ir baigiant pastato nugriovimu) ŠESD, o renovuoti – galės gauti renovacijos pasus;
- iki 2030 m. turės būti renovuota 16 proc., o iki 2033 m. 26 proc. mažiausio energinio naudingumo negyvenamųjų pastatų.
- iki 2030 m. gyvenamųjų pastatų sektoriuje turės būti sumažintas suvartojamas pirminės energijos kiekis bent 16 proc., o iki 2035 m. bent 20-22 proc.

Šie pokyčiai itin svarbūs ne tik nekilnojamo turto sektoriuje veikiančioms įmonėms dėl projektavimo, renovavimo, sertifikavimo, statybos reikalavimų, bet itin svarbūs finansų sektoriui, kuris teikia ilgalaikį finansavimą statyboms ar esamų pastatų įsigijimui ir renovacijai. Įsigaliojus direktyvos reikalavimams, nerenovuoti, žemiausio energinio naudingumo pastatai kredito įstaigų portfeliuose gali tapti sunkiai likviduojamu turto.

Reikiamų įstatymų nacionaliniuose teisės aktuose priėmimas turi būti atliktas iki 2026 m. gegužės 29 d.

Gamtos atkūrimo įstatymas

Europos Taryba patvirtino **Gamtos atkūrimo įstatymą**, kuris yra esminės ES Bioįvairovės strategijos dalis bei yra pirmas tokio pobūdžio reglamentas. Juo siekiama apsaugoti ir atkurti natūralias ekosistemas, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kurios ekosistemas turi didžiausią potencialą surinkti ir kaupti CO₂, o dėl jo priėmimo vyko daug diskusijų.

Gamtos atkūrimo įstatymu (**tiesioginio taikymo reglamentas**), siekiama užtikrinti ilgalaikį, tvarų bioįvairovės ir buveinių atsigavimą, prisidėti prie klimato kaitos švelninimo bei vykdyti tarptautinius ES įsipareigojimus. Juo nustatomi ir privalomi konkretūs reikalavimai atkurti tam tikras buveines ir rūšis. Pvz. sustabdyti apdulkintojų vabzdžių nykimą, užtikrinti žaliųjų miestų erdvių didėjimą, didinti pievų drugių ir paukščių skaičių, atkurti laisvą tėkmę upėse.

Įvairios numatytos priemonės apima bent 20 proc. ES sausumos ir jūros teritorijų iki 2030 m. ir visas ekosistemas, kurioms reikia atkūrimo – iki 2050 m.

2023-2024 m. Europos darnaus vystymosi ataskaitos

ES yra įsipareigojusi siekti 17 darnaus vystymosi tikslų (DVT), kuriuos Jungtinės Tautos patvirtino 2015 m. Ne viena organizacija stebi ir skelbia metines apžvalgas ir ataskaitas, kaip sekasi skirtingiems pasaulio regionams ir atskiroms šalims tuos tikslus įgyvendinti. II ketvirtį yra paskelbtos dvi ES darnaus vystymosi ataskaitos:

- Vieną yra **parengęs ir paskelbęs Eurostatas**. Progresas stebimas naudojant apie 100 skirtingų rodiklių, o išsami ataskaita apima visus 17 DVT.
- Kitą – **2023/24 metų Europos darnaus vystymosi ataskaitą** – nepriklausomų tyrėjų komanda iš JT Darnaus vystymosi sprendimų tinklo.

Vertinant penkerių metų laikotarpį, ES padarė reikšmingą pažangą mažinant nelygybę, užtikrinant tinkamą darbą ir ekonomikos augimą bei mažinant skurdą. Pažanga taip pat buvo stebima siekiant tvaraus žemės ūkio, inovacijų ir infrastruktūros, tvaraus vartojimo ir gamybos, gyvybės po vandeniu, kokybiško švietimo ir lyčių lygybės taikos, teisingumo ir stiprių institucijų, tvarių miestų ir bendruomenių, pasaulinių partnerystės ir klimato veiksmų tikslų.

30 proc. elektros energijos pasaulyje pagaminama iš atsinaujinančių energijos išteklių

Remiantis pasaulinio energetikos tyrimų centro „Ember“ **2024 m. Pasaulinės elektros energijos apžvalga**, nuo 2000 m. iki 2023 m. iš atsinaujinančių išteklių pagaminamos elektros energijos dalis išaugo nuo 19 iki 30 proc., daugiausiai dėl augančios iš vėjo ir saulės išgaunamos energijos.

Pažymėtina, kad augant iš atsinaujinančių energijos išteklių išgaunamai energijos daliai, tuo pačiu mažėja šio sektoriaus CO₂ intensyvumas – lyginant su piku 2007 m. CO₂ intensyvumas sumažėjo 12 proc., o 2024 m. tikimasi, kad pasauliniu mastu pradės mažėti ir bendras išmetamas CO₂.

Apžvalga remiasi istoriniais 215 šalių duomenimis, o naujausi 2023 m. duomenys apima 80 šalių ir padengia 92 proc. pasaulinės elektros energijos paklausos.

Įmonių tvarumo ataskaitos

Pirmosios įmonės, kurias paliečia CSRD (angl. Corporate Sustainability Reporting Directive) reikalavimai rengti su tvarumu susijusią informaciją jau intensyviai tam ruošiasi: atlieka dvejopo reikšmingumo vertinimus, ruošia procesus ir renka duomenis. Kuo arčiau tvarumo ataskaitos rengimas, tuo daugiau klausimų kyla ir gali kilti, kai praktikoje atliekama tai, kas teisine kalba pa-

rašyta direktyvoje ir ją papildančiuose ESRS (angl. European Sustainability Reporting Standards). Europos finansinės atskaitomybės patariamoji grupė (angl. European Financial Reporting Advisory Group, EFRAG) paskelbė konsoliduotą [dažniausiai užduodamų klausimų dokumentą dėl ESRS](#) taikymo ir papildė jį 44 klausimais-atsakymais.

Pagal CSRD rengiamos tvarumo ataskaitos turės būti patikrintos trečiosios šalies.

Tam atitinkamai turi pasiruošti auditoriai ir naujai atsirandantys tvarumo informacijos užtikrinimo paslaugos teikėjai. Kadangi tai nauja funkcija ir iki šiol nevykdyta veikla, nėra susiformavusios jokios praktikos. Be to, tvarumo ataskaitos bus rengiamos jau nuo 2025 m. už 2024 m., tačiau CSRD reikalauja, kad Europos Komisija iki 2026 m. spalio 1 d. priimtų riboto patikrinimo/užtikrinimo standartus, kurie nustatytų, ko tikimasi iš specialistų, atliekančių ribotą patikrinimą dėl tvarumo informacijos. Taigi, iki šių standartų priėmimo susidaro laikotarpis, kai ES lygmeniu nėra priimti jokie patikrinimo standartai.

Atsižvelgiant į tai, Europos audito priežiūros institucijų komitetas (angl. Committee of European Auditing Oversight Bodies, CEAOB), [parengė tvarumo ataskaitų užtikrinimo gairių projektą](#) ir liepos mėn. vykdė viešą konsultaciją. Pagal gautas pastabas patikslinus projektą, bus paskelbta galutinė gairių versija 2024 m. 4 ketv., kuria galės vadovautis auditoriai ir užtikrinimo paslaugų teikėjai ir juos rengiančios institucijos, o taip pat tai bus pagalba įmonėms rengiančioms tvarumo ataskaitas, norinčioms suprasti lūkesčius, kaip tvarumo ataskaita turi būti rengiama ir kas bus tikrinama.

GRI (angl. Global Reporting Initiative) parengė ir paskelbė [gaires](#), padėsiančias suprasti CSRD reikalavimus, taikymo laiką, sąveiką su kitais ES reguliaciniais dokumentais, naują privalomą ataskaitų teikimo standartą ir skaitmeninį formatą, dvejojo reikšmingumo vertinimą.

Tarptautinė tvarumo standartų valdyba (angl. The International Sustainability Standards Board, ISSB) ir EFRAG paskelbė [ESRS ir ISSB standartų sąveikos gaires](#), o „Su gamta susijusių finansinių atskleidimų darbo grupė“ (angl. Taskforce on Nature-related Financial Disclosures, TNFD) ir EFRAG paskelbė bendrą [TNFD rekomenduojamų atskleidimų ir ESRS suderinamumo žemėlapią](#). Abu dokumentai rodo aukštą tų standartų suderinamumą ir paaiškinama, kaip įmonės gali naudoti abu standartus (ESRS ir ISSB ar ESRS ir TNFD) rengdamos tvarumo ataskaitas.

NGFS paskelbė 3 su pertvarkos planais susijusias ataskaitas, o EFRAG rengia specialias gaires

Centrinių bankų ir priežiūros institucijų tinklas (angl. Network for Greening the Financial System, NGFS) paskelbė 3 dokumentų rinkinį finansų sistemos žalinimui ir [pertvarkos planų rengimui](#). 3 ataskaitos ir santrauka apima rekomendacijas, kaip pasirengti planus perėjimui prie žalesnės ekonomikos, analizuojami finansų institucijų ir ekonomikos pertvarkos planai, besivystančių rinkų ekonomikų iššūkiai, finansinių institucijų pertvarkos planų patikimumas.

[EFRAG taip pat rengia gaires pertvarkos planavimui](#), vyko konsultacija dėl jų projekto, o galutinė versija planuojama paskelbti vėliausiai 2024 m. lapkričio mėn.

Pertvarkos planas – tai įmonės bendros ilgalaikės strategijos dalis, planas, kuriuo nustatomas įmonės kelias į klimatui neutralią (Net-Zero) ekonomiką ir apima visus reikalingus atskleidimus, kurie parodytų, kaip tas kelias bus nueitas. Paskelbti dokumentai padės įmonėms, veikiančioms finansų sektoriuje, suprasti pertvarkos planų rengimo tikslus, lūkesčius ir pasirengti patikimą pertvarkos planą.

Sukurtas draudimo rinkai svarbus forumas

Įvertindama draudimo rinkos svarbą vaidmenį kovoje su klimato kaita, Jungtinių Tautų Aplinkosaugos Programa (angl. United Nations Environment Programme, UNEP) sukūrė [Draudimo perėjimo prie nulinių emisijų forumą](#) (angl. Forum for Insurance Transition to Net Zero, FIT), prie kurio pakvietė prisijungti įvairias suinteresuotas šalis. Iki tol veikusi panaši iniciatyva (Net-Zero Insurance Alliance, NZIA) susidūrė su iššūkiais dėl privalomų reikalavimų aljanso nariams, tokių kaip įsipareigojimai tapti klimatui neutraliais, ataskaitų teikimas ir pan., todėl pakeista forma į forumą, kuriame dalyvavimas savanoriškas ir suteikiama daugiau lankstumo, gali būti įtraukta daugiau narių. FIT dalyviai yra draudikai ir perdraudikai, reguliuotojai, akademinė bendruomenė, visuomeninės organizacijos.

Šis forumas siekia paskatinti daugiau savanoriškų įsipareigojimų klimato neutralumo srityje, o daugiausia dėmesio bus skiriama klimato rizikų valdymo ir perėjimo prie klimatui neutralios ekonomikos žinių keitimuisi ir gerųjų praktikų formavimui, per 4 pradinius forumo prioritetus, susijusius su draudimo įmonių įsipareigojimais ir matavimais, pertvarkos planų kūrimu bei bendrais iššūkiais, su kuriais susiduria visa ekonomika.

Tvarumas finansų sektoriuje

Trys Europos priežiūros institucijos (angl. European Supervisory Authorities, ESA) paskelbė 3 galutines ekomanipuliavimo ataskaitas:

- [Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija \(ESMA\)](#)
- [Europos bankininkystės institucija \(EBA\)](#)
- [Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija \(EIOPA\)](#)

Šios ataskaitos yra galutinės ataskaitos po Europos Komisijos 2022 m. prašymo pateikti informaciją apie šį reiškinį ir su tuo susijusias rizikas finansų sektoriuje, apie priežiūros veiksmus ir iššūkius, su kuriais susiduriama sprendžiant ekomanipuliavimo riziką ir po pernai metais publikuotų tarpinių ataskaitų.

Jose buvo apibrėžta, kas yra ekomanipuliavimo rizika ir iš kur ji kyla, o galutinės ataskaitos papildytos informacija apie nacionalinių priežiūros institucijų (Lietuvoje – Lietuvos Bankas) reakcijas į ekomanipuliavimo riziką, jau vykdomus jų žingsnius, susijusius su naujais tvarumo reikalavimais. Taip pat pabrėžtas poreikis toliau stiprinti priežiūrą, tarp šalių keistis praktikomis ir paraginti priežiūros institucijas užtikrinti ekspertines žinias, didinti žmogiškuosius išteklius, pasitelkti reikalingus įrankius, integruoti ekomanipuliavimo riziką į priežiūrinius planus ir suteikti reikiamas atsakomybes sprendžiant ekomanipuliavimą.

Europos Komisija 2024 m. gegužės 3 d. paskelbė [gautus atsakymus į Su tvarumu susijusios informacijos atskleidimo finansų sektoriuje reglamento](#) (angl. Sustainable Finance Disclosure Regulation) [peržiūros konsultaciją](#), vykdytą 2023 m.

Šiuo metu reglamente numatyti skirtingi informacijos atskleidimo lygiai finansiniams produktams, tokiems kaip investiciniai, gyvybės draudimo fondai ir pensijų fondai, priklausomai nuo jų keliamų tikslų: 8 straipsnio fondai, kurie skatina aplinkosaugos ar socialines charakteristikas arba jų derinį, griežtesnius reikalavimus

9 straipsnio fondams, kurių tikslas yra tvarios investicijos ir ribotus reikalavimus 6 straipsnio fondams, kurie neturi jokių su tvarumu susijusių tikslų. Peržiūros metu Europos Komisija išreiškė susirūpinimą, kad 6, 8 ir 9 straipsniai rinkoje plačiai naudojami kaip ženklavimo, klasifikavimo sistema, nors iš esmės neparodo, skirtingų finansinių produktų realių įsipareigojimų ir galbūt kelia ekomanipuliavimo riziką.

Esminiai gauti komentarai:

1. Kategorijos arba esamų 6, 8, 9 straipsnių papildymai, siekiant didesnio aiškumo investuotojams. Iš esmės sutariama, kad kategorijos turi būti aiškios, palyginamos, neklaidinančios, parodyti investavimo strategiją ir paprastai atliepti mažmeninių investuotojų prioritetus bei taikomos visų tipų finansiniams produktams, nors siūlomi keli galimi variantai.
2. Respondentai ragino Europos Komisiją atsižvelgti į tarptautinį suderinamumą.
3. 72 proc. atsakiusių palaiko „Pertvarkos“ (angl. Transition) finansinių produktų kategoriją, kuri itin svarbi, norint nukreipti finansinius srautus į veiklas ar įmones, siekiančias tapti tvariomis (žaliomis).
4. Keliami klausimai dėl atskleidimų apie finansų rinkos dalyvių atlygio politiką bei neigiamą poveikį tvarumui ir siūlymai suderinti atskleidimus.

Po mėnesio pasirodė ir [Europos priežiūros institucijų \(angl. European Supervisory Authorities, ESA\) siūlomi SFDR pakeitimai](#). Jie apima tokius pasiūlymus kaip kategorijų įvedimas (Tvarių (angl. Sustainable) ir Pertvarkos finansinių produktų), kurios turėtų aiškius kriterijus ir minimalius įsipareigojimų reikalavimus, o taip pat tvarumo rodiklis – skalė, kuri investuotojams aiškiau parodytų su tvarumu susijusius finansinių produktų įsipareigojimus. Be to, siūloma pačiame reglamente įvesti draudimą kitiems produktams, nepakliūvantiems į Tvarią ir Pertvarkos kategorijas, pavadinimuose naudoti su tvarumu susijusias sąvokas, reikalavimą atskleisti jų daromą neigiamą poveikį tvarumui.

ESA taip nurodė egzistuojančius du tvarių investicijų apibrėžimus (SFDR ir ES Taksonomijoje), todėl pasiūlė, kad ES Taksonomija, galutinai užbaigta ir apimanti visas veiklas prisidedančias prie tvarumo bei išplėsta iki socialinių tvarumo kriterijų, turėtų veikti kaip mokslu pagrįstas atspirties taškas, norint vertinti investicijų/veiklų tvarumą.

Taigi, SFDR reglamentas neabejotinai bus keičiamas, pereinant prie skirtingų finansinių produktų kategorijų sukūrimo, atskleidimo šablonų supaprastinimo ir siekiant dar aukštesnio skirtingų reguliacinių dokumentų suderinamumo, nors sprendimai dėl pokyčių gali užtrukti ir kelis metus.

Kitos aktualios naujienos:

- Patvirtintas grynojo nulio (Net-zero) ES pramonės įstatymas.
- Sunkiojo transporto išmetamų emisijų mažinimo tikslas – 90 proc. iki 2040 m.
- ES svarbiausių žaliavų reglamentas, kuris užtikrins įvairų, saugų ir tvarų svarbiausių žaliavų tiekimą pramonei.
- Europos Taryba priėmė reglamentą ir direktyvą, nustatančius bendras vidaus rinkos taisykles atsinaujinančioms ir gamtinėms dujoms bei vandeniliui, pertvarkančius esamą ES dujų teisės aktų bazę.
- ESRS standartų sukūrimas sektoriams oficialiai atidėtas iki 2026 m.
- JAV sunkumai įpareigoti įmones atskleisti su tvarumu susijusią informaciją: Vertybinių popierių ir biržos komisija (SEC) paskelbė stabdanti klimato atskleidimo įpareigojimo (climate disclosure rule) vykdymą, kol bus sulaukta teismo proceso pabaigos.
- SBTi komentaras dėl 3 lygio emisijų kompensavimo naudojant anglies kompensavimo kreditus (angl. carbon credits)
- Europos Parlamentas patvirtino poziciją dėl direktyvos, kuria siekiama gerinti oro kokybę visose ES šalyse
- Pasaulio ekonomikos forumas paskelbė 2024 m. lyčių atotrūkio ataskaitą: visišką lygybę pasiekti užtruksime 134 metus, o tempas lėtėja lyginant su 2023 m.
- ISO paskelbė, kuriantis nulinių emisijų (Net Zero) standartą, kuris suteiks aiškumą dėl perėjimo prie neutralumo klimatui, nustatys aiškius reikalavimus ir svarbiausia, kad įsipareigojimai bus patikrinti nepriklausomos trečiosios šalies

Naujienos Lietuvoje

ŠESD skaičiuoklė įmonėms

Lietuvos bankų asociacija (LBA) [paskelbė nemokamą ŠESD emisijų skaičiuoklę](#), skirtą organizacijoms, norinčioms įsivertinti savo 1 ir 2 lygio ŠESD emisijas. Ši skaičiuoklė sukurta remiantis plačiausiai naudojamu standartu – GHG protokolu ir skirta visoms trims Baltijos šalims. Kartu su ja pateikiamas vaizdo įrašas bei gairės – kaip skaičiuokle naudotis ir tinkamai užpildyti.

Bankai, norėdami palengvinti administracinę naštą tenkančią savo klientams (ypač mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms), yra paskelbę ESG klausimyną, kuriame bet kuri įmonė gali pasitikrinti, kokių bazinių tvarumo duomenų jos gali prašyti kredito įstaigos Lietuvoje, o 1 ir 2 lygio ŠESD emisijos yra vienas iš klausimyno klausimų.

Europos Komisijos Tvaraus finansavimo konferencija Vilniuje

Europos Komisija Lietuvoje organizavo renginį „EU Sustainable finance days 2024“, kurio metu pristatytas pagrindinis ES reguliavimas, siūlomi instrumentai ir paskatos verslui, siekiant tvarumo tikslų, įgyvendinant tvarius projektus. Ekspertai pasidalino įžvalgomis apie finansavimo galimybes Lietuvoje ir ES, įmonės, finansų rinkos dalyviai – sėkmės istorijomis, gautu finansavimu, pokyčiais ir verslo plėtra. Diskutuota dėl iššūkių kylančių mažoms ir vidutinėms įmonėms, reguliavimo sudėtingumo, duomenų surinkimo ir bendrų politikos pasiekimo tikslų.

Lietuvos savivaldybių tvarumas

Praėjusiais metais įkurtas Lietuvos žaliųjų savivaldybių tinklas vienija 24 šalies savivaldybes, kurios aptarė kylančius iššūkius ir ateities planus 2024 m. birželio 17 d. LR Seime vykusioje [konferencijoje „Lietuvos savivaldybių ateitis – žalioji transformacija“](#).

Konferencijos metu diskutuota apie klimato kaitos iššūkius, tvarumo ir pokyčių svarbą, savivaldybių galimybes imtis lyderystės. Aptarti tvarumo vadovų kompetencijų, žaliųjų technologijų ir žaliojo transporto bei savivaldybių finansavimo žaliems projektams vykdyti klausimai.

Pažymėtina, kad vyksta ir daugiau iniciatyvų, siekiant skatinti pokyčius miestuose. Nuo 2022 m. prie [Europos Komisijos iniciatyvos](#) „100 klimatui neutralių miestų iki 2030“ yra prisijungę du

Lietuvos miestai: Vilnius ir Tauragė. Aplinkos ministerija yra sukūrusi savivaldybių aplinkosaugos reitingą ir [apdovanojo žaliausia](#) – Panevėžio miesto savivaldybę.

Dar vienas itin svarbus žingsnis siekiant padėti savivaldybėms, galimybės pamatuoti savo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijas ir priimti duomenimis grįstus sprendimus planuojant pokyčius. Paskelbtos klimatui neutralių savivaldybių gairės, ŠESD skaičiuoklė, metodika ir pristatymas, su kuriais galite susipažinti [interneto svetainėje Klimato kaita](#).

Miestų poveikis klimatui akivaizdus: miestai suvartoja daugiau nei 65% pasaulio energijos ir sudaro daugiau nei 70% pasaulinių CO2 emisijų, todėl tokios iniciatyvos, skatinančios keistis žiniomis, taikyti inovacijas ir tapti pavyzdžiais kitiems miestams, labai svarbios siekiant klimato neutralumo tikslų iki 2050 m.

Lietuvos bankas „žalina“ valdomą finansinį turta

Paskelbta [Lietuvos banko ataskaita](#) apie finansinio turto valdyseną, investavimo strategiją, rizikos valdymą ir tikslus, remiantis Su klimatu susijusios finansinės informacijos atskleidimo darbo grupės (TCFD) rekomendacijomis. Analizuotu laikotarpiu (nuo 2020 m. iki 2023 m.) Lietuvos bankas didino savo žaliųjų obligacijų dalį portfelyje, o taip pat mažino anglies pėdsaką.

Pažymėtina, kad finansų rinkos dalyviai tikisi Lietuvos banko lyderystės ir gerosios praktikos formavimo žaliųjų investicijų, su klimato kaita susijusių rizikų valdymo srityse ir aktyviai stebi centrinio banko ir priežiūros institucijos veiksmus ir formuojamus lūkesčius.

Daugiabučių namų modernizavimas

Gegužės 23 d. [INVEGA organizavo konferenciją](#) „Daugiabučių namų modernizavimo fondo ateitis“, kurios metu diskutuota apie pastatų sektoriaus poveikį klimato kaitai ir ilgalaikius renovacijos tikslus. Skaičiuojama, kad INVEGA artimiausiais metais daugiabučių namų atnaujinimo projektams nukreips 0,9 mlrd. EUR. Konferencijoje dalyvavę ekspertai pabrėžė, kad renovacija yra svarbi Europos žaliojo kurso tikslų pasiekimui ir yra viena iš tų veiklų, kurių teigiamą poveikį aplinkai galima pagrįsti remiantis ES Taksonomija ir DNSH principo taikymu, todėl renovacija gali būti žaliųjų finansinių produktų pagrindu, tinkamai išpildžius reikalavimus – skatinti naujų finansinių instrumentų kūrimą.

Aplinkos ministerijos darnaus vystymosi ataskaita

Aplinkos ministerija paskelbė [2021-2030 metų Nacionalinio pažangos plano darnaus vystymosi horizontaliojo principo įgyvendinimo 2023 m. ataskaitą](#) apie horizontaliojo principo įgyvendinimą patvirtintose ministerijų plėtros programų pažangos priemonėse.

Įvertinta Lietuvos pažanga siekiant Jungtinių tautų 17 darnaus vystymosi tikslų. Aplinkos ministerija yra įkūrusi Darnaus vystymosi tinklą, o šių metų pradžioje inicijavo horizontaliųjų principų darnaus vystymosi koordinatorių tarpinstitucinę darbo grupę.

Lietuva yra išsikėlusį tikslą pagerinti šalies poziciją Darnaus vystymosi indekse ir iki 2030 m. patekti į geriausiai vertinamų šalių 20-tuką. 2022 metais Lietuva užėmė 39-ąją vietą, o 2023 m. pakilo 2 pozicijomis į viršų – iki 37 vietos.

Tvariųjų finansų forumas

Balandžio 23 d. Žaliųjų finansų institutas kartu su Rockit Vilnius ir Finansų ministerija [kvietė į Tvarumo forumo renginį](#). Jo metu oficialiai įsteigtas Žaliųjų finansų instituto kuruojamas Tvariųjų finansų forumas (TFF), o [renginys](#), sulaukė didelio susidomėjimo ir daugiau nei 250 dalyvių. Pranešimus skaitė ir diskusijose dalyvavo viešojo sektoriaus, verslo atstovai, tvarumo ekspertai ir mokslininkai. Renginys buvo transliuojamas internetu, todėl jį stebėti galėjo ir negalintys dalyvauti gyvai.

Dėkojame visiems prisidėjusiems, kad šis renginys įvyktų, dalyvavusiems renginyje ir stebėjusiems jį internetu, o nespėjusius ar negalėjusius prisijungti renginio dieną, kviečiame [žiūrėti įrašą](#).

Šiuo metu prie forumo prisijungę daugiau nei 120 narių iš virš 80 skirtingų institucijų.

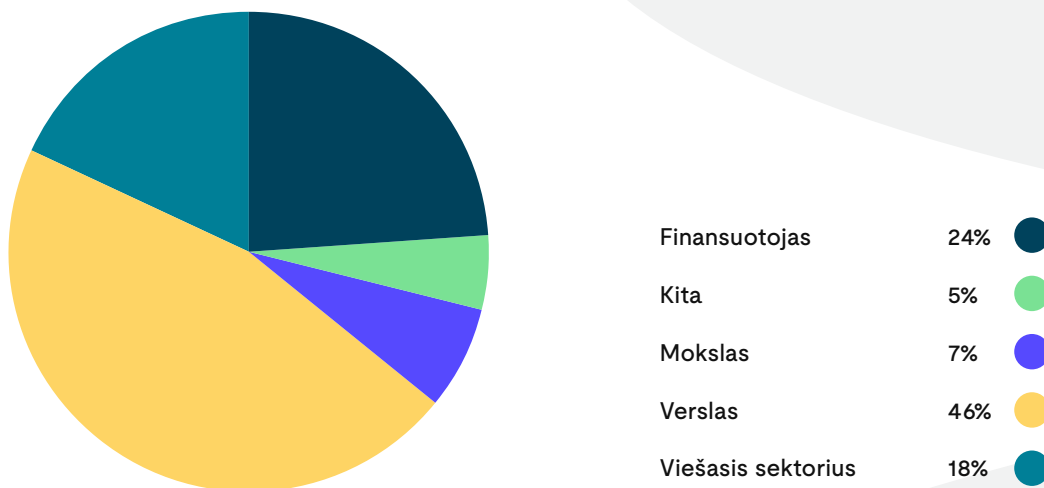
Sukurtos darbo grupės

Po Tvariųjų finansų forumo renginio pasiūlytos 10 darbo grupių, į kurias pakviesti jungtis forumo nariai:

- ŠESD skaičiavimui reikalingų duomenų darbo grupė
- Savanoriškai rengiamų tvarumo ataskaitų ir duomenų surinkimo iš jų darbo grupė
- Finansuotų emisijų (angl. financed emissions) skaičiavimų darbo grupė
- Žaliųjų finansinių produktų plėtros darbo grupė
- Finansavimo tvarioms veikloms darbo grupė
- DNSH principo darbo grupė
- Žalios Lietuvos vizijos darbo grupė
- SFDR įgyvendinimo, pritaikymo praktikos darbo grupė
- CSRD įgyvendinimo, pritaikymo praktikos darbo grupė
- ES Taksonomijos įgyvendinimo, pritaikymo praktikos darbo grupė

Jas prisijungė po 15-20, o į kai kurias ir po 50 narių. Džiugu, kad tiek Tvariųjų finansų forume, tiek ir darbo grupėse nariai yra iš įvairių skirtingų sričių: viešojo sektoriaus, verslo įmonių, finansų sektoriaus įmonių, mokslo atstovų, todėl galime diskutuoti dėl visų tvarumo klausimų, apimančių visą ekonomiką.

Prie TFF prisijungusių institucijų pasiskirstymas:

Diskusijos ir sprendimų iššūkiams spręsti paieškos

Vasaros pradžioje įvyko 5 darbo grupių pirmieji susitikimai. Kitų 5 darbo grupių startas planuojamas rudenį.

1. Žaliųjų finansinių produktų plėtros darbo grupė didžiausią dėmesį artimiausiu metu skirs veikiančios sistemos dalyvių, pasiūlos ir paklausos subalansavimo kliūčių identifikavimui ir sprendimo būdų paieškai.
2. Savanoriškai rengiamų tvarumo ataskaitų ir duomenų surinkimo iš jų darbo grupė nusprendė didžiausią dėmesį sutelkti į rengiamą savanorišką Europos tvarumo atskaitomybės standartą skirtą mažoms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) ir bandys atsakyti į klausimus – kaip šviesti verslo įmones, kad jos naudotųsi šiuo standartu, dalinsis informacija apie tai, kokie kuriami įrankiai ir rūpinsis kita reikalinga pagalba MVĮ.
3. SFDR įgyvendinimo, taikymo praktikoje darbo grupė koncentruosis į kelias sritis – investuotojų, vartotojų švietimą (kaip skaityti finansų rinkos dalyvių pateikiamą informaciją apie tvarumą) ir finansų rinkos dalyvių gerosios atskleidimo praktikos formulavimą (kaip atskleisti tvarumo informaciją, kad ji būtų aiški, neklaidinanti investuotojų). Nors reglamentas jau veikia kelis metus, tačiau darbo grupės susitikime identifikuota, kad vis dar kyla nemažai klausimų dėl jo nuostatų taikymo.
4. CSRD įgyvendinimo, taikymo praktikoje darbo grupė nusprendė darbus pradėti nuo Europos tvarumo atskaitomybės standartų taikymą aiškinančių dokumentų analizės ir dažniausiai užduodamų klausimų dokumento parengimo. Paraleliai aiškinsis, kas yra geroji tvarumo ataskaitų teikimo praktika, kaip ją formuoti, kaip formuosis audito vaidmuo ataskaitas tikrinant, analizuos ir teiks rekomendacijas kaip pasirinkti tvarumo konsultantą, vadovą ar integruoti tvarumo klausimus į įmonės veiklą.

5. DNSH principo taikymo darbo grupė buvo sujungta į vieną iš 3 sektorinių darbo grupių – statybų, transporto ir energetikos. Pirmojo susitikimo metu darbo grupės dalyviai nusprendė didžiausią dėmesį skirti skirtingų DNSH vertinimų žemėlapių sudarymui ir analizei, kaip įdedant mažiausiai pastangų ir sukuriant administracinės naštos finansuojamiems subjektams, būtų galima užtikrinti atitikimą DNSH principui.

Pažymėtina, kad iš esmės visose darbo grupėse keliama klausimai dėl žaliojo finansinio raštingumo didinimo investuotojams, vartotojams ir visai visuomenei bei gerųjų praktikų formavimo rinkoje.

Norite prisidėti prie darbo grupių veiklos?

Žaliųjų finansų institutas primena, kad visi, kuriems aktuali žaliųjų finansų tema: įmonės, kurios susiduria su neaiškumais, kaip taikyti tvarumo reikalavimus, finansuotojus, kurie nori siūlyti žalius finansinius produktus, bet nežino nuo ko pradėti, akademinę bendruomenę, norinčią tyrinėti arba jau nagrinėjančią tvariųjų (žaliųjų) finansų temą, kviečiami jungtis į Tvariųjų finansų forumo veiklą, teikiant paraišką narystei. Tą galite padaryti skenuodami QR kodą, nukreipiantį į [registracijos formą](#).

Daugiau apie Tvariųjų finansų forumo veiklos tikslus ir funkcijas bei narių atsakomybes skaitykite [Tvariųjų finansų forumo gairėse](#).

Žaliųjų finansų instituto paskelbtų naujienų santrauka

Atsižvelgiant į INVEGOS skelbiamus kvietimus finansavimui ir su Žaliųjų finansų instituto pagalba sukurtą DNSH arba RŽNP deklaracijos formą, kurią užpildyti ir jos reikalavimų nuo šiol turi laikyti kiekvienas naujas finansuojamas projektas, II ketvirtį daug dėmesio buvo skirta DNSH principui.

I ketvirtį paskelbtus dažniausiai užduodamus klausimus apie žaliuosius finansus ir tvarumą [papildėme 10 klausimų](#) apie DNSH ir Taksonomiją.

Žaliųjų finansų instituto vadovas Audrius Šilgalis paprastai pasakojo verslams, kas yra DNSH principas [video formatu](#), o kartu su INVEGA paskelbta [naujiena apie DNSH svarbą](#).

[Dalinomės naujiena](#) apie Europos vertybinių popierių ir rinkų priežiūros institucijos (ESMA) paskelbtą galutinį gairių, nustatančių ESG ir tvarumo terminų naudojimo fondų pavadinimuose reikalavimus, tekstą. Remiantis [Lietuvos banko viešai skelbiama informacija](#), Lietuvoje šiuo metu veikia apie 15 investicinių ir pensijų fondų, pavadinimuose naudojančių gairėmis reguliuojamas sąvokas: green, sustainable, social, equal, environmental, impact, transition, net zero ir pan., kuriuos reikalavimai palies. Pažymėtina, kad Lietuvoje besisteigiantys fondai atsargiau žiūrėjo į su ESG susijusių terminų naudojimą, todėl po gairių paskelbimo visomis ES oficialio-

mis kalbomis ir įsigaliojimo, griežtesni reikalavimai palies tik nedidelę dalį fondų (iš visų beveik 250 registruotų Lietuvoje).

Žaliųjų finansų instituto vertinimu, reikalavimas neklaidinti investuotojų, atsakingai naudojant fondų pavadinimus turėtų galioti ne tik investiciniams, bet ir pagal Lietuvos teisės aktus steigiamiems ir veikiantiems pensijų fondams, nors Lietuvos bankas, kaip priežiūros institucija, savo oficialios pozicijos ar išaiškinimo dar nėra viešai paskelbęs. Fondai turės įsivertinti, ar atitiks nustatytas minimalias investavimo ribas bei atmetimo kriterijus (draudžiamą investicijų sąrašą) ir per 6 mėn. atlikti reikiamus pakeitimus, kad reikalavimus atitiktų (pasikeisti fondo pavadinimą ar investavimo strategiją suderinti su naujaisiais reikalavimais). Naujai besisteigiantys fondai reikalavimų turės pradėti laikytis iškart.

Paskelbėme informaciją apie [įmonių pertvarkos planus](#), kurie tampa svarbia verslo strategijos dalimi, padedančia parodyti įmonės įsipareigojimus klimato kaitos švelninimui, dekarbonizacijos tikslus bei pasiekimus. Pateikėme 10 gairių, rekomendacijų ir kitų informatyvių dokumentų, kuriais galima remtis norint pasirengti arba įvertinti pertvarkos plano patikimumą. Nors Lietuvoje šiuos planus rengiančių įmonių kol kas dar neturime daug, tačiau apie juos jau turi pradėti galvoti didžiausios įmonės dėl reguliavimo reikalavimų ir įmonės, kurios sieks išlaikyti konkurencingumą žalioje ekonomikoje.

Įmonių tvarumo atskaitomybės direktyvos (CSRD) nuostatos perkeltos į nacionalinius teisės aktus, tačiau taikymas praktikoje tik prasideda. Atsižvelgdamas į įmonėms kylančius klausimus dėl reikalavimų taikymo didelėms įmonėms ir įmonių grupėms, Žaliųjų finansų institutas [parengė informacinį dokumentą](#) su praktiniais patarimais, padėsiančiais įmonėms pasirengti tvarumo atskaitomybei, kuri taps svarbiu konkurenciniu pranašumu ir skaidrumo užtikrinimo priemone.

EFrag [paskelbė dokumentus, padėsiančius įmonėms praktiškai taikyti](#) Europos tvarumo atskaitomybės standartus (ETAS): reikšmingumo praktinio taikymo, vertės grandinės vertinimo gaires ir ETAS duomenų punktų sąrašą. Jais gali pasinaudoti įmonės, norinčios suprasti, kaip teisingai pasiruošti tvarumo ataskaitos rengimui, kaip įvertinti įmonės veiklos ribas, įtraukti susijusias šalis, atlikti svarbių temų analizę ir vertinimą. Taip pat papildyti ir į vieną bendrą dokumentą sujungti dažniausiai užduodami klausimai apie ETAS.

Paskelbtos konsultacijos ir artimiausi renginiai

Konsultacija/renginys	Tikslinė grupė	Terminas
Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021-2030 m. atnaujinimas ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita	Visuomenė	Iki rugpjūčio 5 d.
Europos Komisijos DNSH gairių, skirtų Socialiniam Klimato fondui, konsultacija	Viešojo ir privataus sektoriaus institucijos, planuojančios investicijas pastatų, transporto, energijos sektoriuose ir svarstančios galimybę pasinaudoti ES fondų finansavimu	Iki rugpjūčio 23 d.
Aplinkos ministerijos statybų reglamentavimo pokyčių mokymai	Projektuotojai, teritorijų planavimo specialistai, architektai, statytojai, rangovai, nekilnojamojo turto vystytojai, projektų ir statybų ekspertai, projektus derinančių institucijų ir savivaldybių atstovai	Rugsėjo mėn.
Žaliųjų finansų instituto gimtadienis ir Žalios Lietuvos vizijos darbo grupės susitikimas	Visuomenė	Rugsėjo 26 d.

Ačiū, kad domitės žaliaisiais finansais ir skaitėte apžvalgą! Jeigu turite klausimų – susisiekiame:

Audrius Šilgalis
Instituto vadovas

Nora Marija Laurinaitytė
Žaliųjų finansų ekspertė

Inga Veževičienė
Žaliųjų finansų analitikė

Ingrida Lašinskienė
Žaliųjų finansų analitikė

INVEGA

Konstitucijos pr. 7, 09308 Vilnius
zfi@invega.lt

Juridinio asmens kodas: 110084026
Juridinių asmenų registras,
tvarkomas VĮ Registrų centro,
esančio Lvivo g. 25, Vilnius

Finansuoja
Europos Sąjunga
NextGenerationEU

NAUJOS KARTOS
LIETUVA